

ЧОМУ ВОНИ ЧОМУЄЙКИ?

П'ять тисяч — де?
Сім тисяч — як?
Сто тисяч — чому?
Р. Кіплінг

Віра ЛЮБАРОВА,
викладач, Університетський коледж Київського
університету ім. Бориса Грінченка

Дошкільний вік особливо сензитивний для становлення особистості дитини, її розумового та мовленнєвого розвитку. І, безумовно, дуже важливо, щоб поряд з дітьми були уважні, люблячі дорослі, які з розумінням ставляться до їхніх запитів, терпляче задовольняють допитливість, сприяють розвитку креативності дошкільнят. Про те, як маємо ставитися до дитячих запитань, відповідати на них, щоб не просто давати інформацію, а розвивати мислення, збагачувати емоційні враження, життєвий досвід дітей, дізнаєтеся у цієї статті.

Наш малюк виріс

Ваша дитина стала чомусиком? Злива найрізноманітніших запитань: Чому? Від чого? Звідки? Коли? Як? Де? Чим? — обрушується на вас. Що ви у зв'язку з цим відчуваєте? Як ставитеся до цього?

Так, запитання дитини примушують замислитися: звідки він (вона) бере їх? Чому саме це цікавить доньку чи сина? Як про це розповісти? — у свою чергу запитуємо себе ми.

Радійте, ваше маля виросло, воно хоче більше знати. А це — надійний показник дорослішання, розвитку його мислення. Життя ставить повсякчас різноманітні завдання, для виконання яких треба вміти бачити, чути, відчувати й учитися розмірковувати, шукати відповіді на численні "чому?", тобто встановлювати зв'язки між явищами.

Це новий етап у житті дитини. Вона починає збирати інформацію про навколишній світ. Її вірні помічники — ці самі "Чому?", "Як?", "Від чого?" і допомагають їй пізнавати його таємниці різними шляхами. І чого тільки не трапляється в незбагненному світі дитячих відкриттів!

Лантух із запитаннями розв'язався

Отже, лантух із запитаннями розв'язався, стрічка, що його зав'язувала, загубилася. Настав час давати відповіді. Він цікавий не тільки для дитини, а й для дорослого. **Не ігноруйте запитання малих.** Обов'язково відповідайте. Але ж не забувайте про вік дитини. Уникайте надто простих відповідей і не ускладнюйте їх. Завважимо: **вдала відповідь, як правило, стимулює допитливість вашого малюка.** У жодному разі не кепкуйте з його запитань, поважайте пошук маленької людини у такому складному сучасному світі. Пригадайте себе. Чи знали ви в його віці те, про що син запитує сьогодні. І, будьмо до кінця чесними, чи знаємо ми про це й сьогодні?

"Складні" й "незручні" запитання спонукають мам і тат замислюватися, самим розширювати й поповнювати свої знання. Погодьтеся, деякі питаннячка можуть загнати нас у глухий кут. Водночас несподіваний погляд сина чи доньки на те чи інше явище допомагає і дорослим подивитися на явище під іншим кутом; замислитися, чому саме воно зацікавило дитину.

І про що тільки діти не запитують нас: "Хто придумав бутерброд?", "Звідки я взявся?", "Чому ти одружилася із моїм татком?", "Чи правда, що страус ховає голову в пісок?" і т. д. Їх безліч.

Відповідати треба обов'язково. Помічниками можуть бути художні твори, енциклопедії, картини, картинки, мультики, життя, а інколи й самі діти. Варто запропонувати дитині: "Давай подумаємо разом" або "А як ти гадаєш?". І от дорослий та дитина — вже спільники, однодумці в пошуку істини.

Фотоконкурс «Наші діти»

Малюк глибоко замислився. Народжується чергове запитання. Чи відповідь на нього старший брат?

(Надіслали О. Кононенко, А. Чуба, ДНЗ №61, м. Київ)

Шукаймо відповіді разом

Практика підказує, що подекуди дитина на запитання "А як ти думаєш про це?" допомагає нам у пошуку. І тоді не виникає курйозних ситуацій, на кшталт такої. Дитина запитує у виховательки під час спостереження за кішкою: "А як у кішки з'являються маленькі кошенята?". У відповідь отримує сакраментальну версію про зернятка всередині кішки, які росли-росли і перетворилися на маленьких кошенят. Дитина слухає уважно, а потім каже: "Ні! Я бачила, як кошенята з кішки вилазили. А як вони туди залізли?".

Є інша відома історія про запитання дитини "Де живе Жар-птиця?". Складна розповідь дорослого про казкову заморську країну закінчується несподіваним висновком малого: "Помиляєшся, вона живе не в чарівній країні, а в гнізді!".

Таких ситуацій і батьки, і педагоги можуть пригадати багато, що підтверджує допитливість розуму дошкільнят. Адже це час, коли їх переповнює пізнавальний інтерес. У наших відповідях дитина шукає опору, підтвердження своїм висновкам, відкриттям.

Відповіді породжують нові запитання. Дитина може повторювати те саме запитання через якийсь час, ніби перевіряючи нас, дорослих, і себе:

Чомусикові запитання

Пропонуємо вам добірочку запитань, які найчастіше хвилюють наших малюків, і це тільки маленька краплинка з океану. Чи можете ви відповісти на них? Не знаєте відповіді? А, може, ви не знаєте, як саме відповісти дитині? Як правильно розмовляти з дошкільням про складне просто, доступно, зрозуміло? Запрошуємо вас до роздумів і міркувань. Пропонуємо зазирнути у те чарівне "задзеркалля", де й живуть ті численні "чому". Поповнюйте "чомусикові" добірочку запитань. Гадаємо, що подекуди пошуки відповідей на них, особливо разом з дитиною, важливіші за самі запитання. Ну як, приготувалися? Розпочинаємо турнір!

- Хто застромив у вишню кісточку?
- Чому огірки зелені, а помідори — червоні?
- Чи спить риба?
- Чому риба не тоне?
- Чому йде дощ?
- Навіщо вуса котові (собаці)?
- Навіщо комару кров?
- Як сніг потрапляє на небо?
- Звідки я взявся?
- Чому муха не падає зі стелі?
- Для чого їжачкові голки?
- Де спить сонечко?
- Чому кіт умивається?
- Чи може усміхатися собака?
- Навіщо павукові павутина?
- Чому комар пищить?
- Чому їжачок носить на спинці яблуко?
- Чи є у черепахи голос?
- Для чого оленеві білі плями?
- Чи є у птахів вуха?
- Як спить дельфін?
- Звідки беруться дощові черв'яки (хробаки)?
- Чому скло розбивається?
- Звідки беруться хмари?
- Якого кольору сонячний зайчик?
- Навіщо ми дихаємо?
- Чому буває веселка?
- Чому веселка різноколірна?
- Чому молоко біле?
- Чому бабуся сива?
- Хто вмикає та вимикає місяць і зорі?
- Чому настає ніч?
- Навіщо собаці хвіст?
- Навіщо птахи чистять пір'я?
- Чому рипить сніг?
- Чому не можна занурити у воду повітряну кульку? ■

Від редакції

Не уникайте дитячих запитань. Вони — ознака і засіб розвитку малят. Остерігайтеся відсутності інтересу до пізнання світу. Відповідайте, спонукаючи дитину до власних роздумів, учить здобувати знання, а не лише отримувати їх у готовому вигляді.

І вчіться самі не нав'язувати дітям інформацію, а подавати її як відповідь на їхні запитання, тобто створюйте ситуації, що пробуджують у дітях допитливість і цікавість до того, що плануєте їм розповісти.

Пишіть про запитання ваших чомусиків і пошук відповідей на них. Цікаві розповіді будуть опубліковані. Редакція і зі свого боку готує відповіді на складні запитання дітей.

Бібліографічна довідка

Відповіді на складні дитячі запитання систематично подає журнал "ДЖМІЛЬ", зокрема в рубриках **Клуб допитливих** і **Школа шляхетності**